

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tal-5 ta' Ottubru, 2010

Citazzjoni Numru. 543/2000/1

Mario **LAPIRA**

VS

Alexander **FRIGGIERI** f'ismu proprju u għan-nom tad-
Ditta "*Mina Investments*"

Il-Qorti:

Rat l-Att taç-Ċitazzjoni mressaq fil-21 ta' Marzu, 2000, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, l-attur talab li l-Qorti (i) tordna lill-imħarrek jroddlu lura s-somma ta' sitt elef lira Maltin (Lm 6,000)¹ li l-istess attur kien għaddielu bħala

---

¹ Li jgħibu € 13,976.24 fi flus tal-lum

“*non-negotiable retainer*” bil-wegħda li jiksiblu finanzjament minn barra minn Malta għall-proġett ta' bini li l-attur kellu f'moħħu li jwettaq fil-Bidnija, u liema somma l-imħarrek qiegħed iżomm għandu indebitament; (ii) issib li l-imħarrek jaħti għad-danni li garrab l-attur minħabba li ma nkisibx il-finanzjament imwiegħed; (iii) tillikwida d-danni mgarrbin mill-attur minħabba f'dak in-nuqqas tal-imħarrek; u (iv) tikkundanna lill-imħarrek iħallsu dik is-somma hekk likwidata bħala danni. Talab ukoll l-ispejjeż u l-imgħaxijiet legali;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-imħarrek fis-17 ta' April, 2000, li biha laqa' għall-azzjoni attriċi billi, b'mod preliminari, qal li l-Qorti ma kellhiex is-setgħa li tisma' din il-kawża minħabba klawsola ta' ġurisdizzjoni li kien hemm fil-kitba tal-11 ta' Marzu, 1997. Fil-mertu, laqa' billi qal li personalment huwa ma kellux x'jaqsam xejn mal-attur u dan għaliex l-imsemmija kitba kienet iffirmata mill-attur u minn Swedoc Group. Żied jgħid li jrid jissejjaħ fil-kawża Saviour Damato li huwa wkoll wieħed mill-isħab fid-Ditta mħarrka. F'kull każ, huwa jiċhad li ngħata jew li żamm għalih xi *retainer* mingħand l-attur, għaliex kull ħlas sar lil Swedoc Group, u kien f'somma anqas minn dak li jsemmi l-attur. Dwar it-talbiet għall-ħlas tad-danni, l-imħarrek jiċhad li huwa jaħti b'xi mod għan-nuqqas ta' finanzjament għall-proġett;

Rat is-sentenza preliminari tagħha (diversament presjeduta) tal-14 ta' Frar, 2001², li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra, ċaħdet l-eċċezzjoni ta' nuqqas ta' ġurisdizzjoni;

Rat ix-xhieda mressqa mill-partijiet bil-mezz tal-affidavit, dokumenti u wkoll xhieda waqt is-smiġħ;

Rat id-degriet tagħha tas-17 ta' Marzu, 2004³, li bih ħatret lill-Avukat Maria Dolores Gauċi bħala Assistent Ġudizzjarju biex tisma' x-xhieda tal-imħarrek fil-kontroleżami meta jkun jinsab f'Malta;

---

² Paġġ. 25 – 9 tal-proċess

³ Paġġ. 111 tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat ix-xhieda mogħtija mill-imħarrek quddiem l-Assistent Ġudizzjarju;

Rat id-degriet tagħha tas-26 ta' Jannar, 2006⁴ li bih u fuq talba tal-avukat tal-attur ordnat li l-partijiet iressqu s-sottomissjonijiet tagħhom permezz ta' Noti u tathom żmien għal dan il-għan;

Rat in-Nota ta' Sottomissjoni mressqa mill-attur attur fil-5 ta' Mejju, 2006⁵;

Rat li l-imħarrek *proprio* u *nomine* naqas li jressaq Nota ta' Sottomissjonijiet bi twegiba għal dik tal-attur minkejja li ngħata żmien xieraq għal daqshekk;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degreti tagħha li bihom ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni dwar għal ħlas lura ta' somma mħallsa bil-ħsieb li jingħata investiment finanzjarju li ma seħħx. L-attur irid li l-imħarrek *proprio* u *nomine* jroddlu lura s-somma ta' ħmistax-il elf dollaru Amerikan (USD 15,000) – li fiż-żmien li tħallsu kienu jsarrfu mas-sitt elef lira Maltija (Lm 6,000) – għaliex il-finanzjament li kien imwiegħed li sejjer jingħata mal-ħlas ta' dik is-somma baqa' ma wasalx. L-attur qiegħed jitlob ukoll li l-istess imħarrek *proprio* u *nomine* jitqies responsabbli għad-danni li ġarrab minħabba li l-finanzjament ma nkisibx u minħabba li falla l-proġett li kien maħsub li jsir b'dak il-finanzjament;

Illi għal din l-azzjoni, l-imħarrek *proprio* u *nomine* laqa' billi qal li personalment huwa ma kellux x'jaqsam xejn mal-attur u dan għaliex kull ftehim kien sar bejn l-attur u terzi u hu ma kien imdañħal f'xejn. Żied jgħid li jrid jissejjaħ fil-kawża Saviour Damato li huwa wkoll wieħed mill-isħab fid-

---

⁴ Paġ. 155 tal-proċess

⁵ Paġġ. 156 – 160 tal-proċess

Ditta m'harrka. F'kull każ, huwa jiċċhad li ngħata jew li zamm għalih xi *retainer* mingħand l-attur, għaliex kull f'las sar lil Swedoc Group, u kien f'somma anqas minn dak li jsemmi l-attur. Dwar it-talbiet għall-ħlas tad-danni, l-imħarrek jiċċhad li huwa jaħti b'xi mod għan-nuqqas ta' finanzjament għall-proġett. Eċċezzjoni preliminari li kien ressaq dwar jekk dawn il-Qrati għandhomx il-ġurisdizzjoni li jisimgħu l-kawża twarrbet b'sentenza preliminari mogħtija fi Frar tal-2001;

Illi mill-fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża jirriżulta li l-imħarrek u wieħed Saviour Damato iffurmaw assoċjazzjoni bl-isem ta' *Mina Investments* (aktar 'il quddiem imsejha "Mina") f'Jannar tal-1992. Kemm l-imħarrek Friġġieri u kif ukoll Damato kienu awtorizzati li jidhru għad-Ditta⁶. F'xi żmien qabel l-1997, l-attur kien tkellem ma' Damato bil-ħsieb li jħajru jidħol miegħu fi proġett li huwa kellu ta' żvilupp ta' art tiegħu fil-Bidnija⁷. Meta dak il-proġett ma kienx ħalla riżultat, Damato laqqa' lill-attur mal-imħarrek. Inzerta li f'Jannar tal-1997⁸, Mina waslitilha stedina minn ditta barranija bl-isem ta' "*The Swedoc Group*" (aktar 'il quddiem imsejha "Swedoc") biex tissuggerilha tingħada bis-servizzi tagħha ħalli tħajjar lill-klijenti tagħha jiffinanzjaw proġetti ta' bini u proġetti oħrajn permezz ta' Swedoc;

Illi fis-7 ta' Frar, 1997⁹, Mina offriet is-servizzi tagħha lill-attur biex tgħinu jikseb finanzjament għall-proġett tiegħu fil-Bidnija (u proġett ieħor li kien semma li għandu ma' ħaddieħor f'Baħar iċ-Ċaġħak) mingħand Swedoc. Mina sejġet lil Swedoc il-"*financial associate*" tagħha. L-attur wieġeb b'ittra dakinar stess¹⁰ biex juri lil Mina li kien imħajjar u li ried tlettax-il miljun u nofs f'Dollari Amerikani (USD 13,500,000) bħala finanzjament tal-proġett tal-Bidnija. Swedoc aċċettat li tikkunsidra li tmexxi applikazzjoni f'isem l-attur biex jikseb finanzjament għall-proġett u bdiet tirreferi għall-proġett bħala "C-97053"). Mina għarrfet lill-attur x'kienu d-dokumenti li kienu meħtieġa biex Swedoc tipproċessa t-talba tiegħu u dan

⁶ Dok datat 30.1.1996 f'pag. 80A tal-proċess

⁷ Affidavit tal-imħarrek 19.11.2003, f'pag. 71 tal-proċess

⁸ Dok "AF17", f'pag. 126 tal-proċess

⁹ Dokti "A1" u "AF3", f'pag. 38 u 82 tal-proċess

¹⁰ Dok "AF4", f'pag. 83 tal-proċess

billi bagħtitlu kopja ta' ittra li kienet irċeviet mingħand Swedoc dwar il-proġett tal-attur¹¹. Dak inhar ukoll, Swedoc ħarġet fattura lill-attur għas-somma ta' ħmistax-il elf dollaru Amerikan (USD 15,000)¹² bħala “*retainer*” biex tagħmel tajjeb għan-nefġiet li Swedoc tidhol għalihom biex tmexxi 'l quddiem l-applikazzjoni tal-attur u biex tfejji d-dokumentazzjoni meħtieġa;

Illi fil-10 ta' Marzu, 1997¹³, Swedoc bagħtet tgħid lil Mina li l-istedina tagħha biex tgħin lill-attur jikseb il-finanzjament mitlub kienet tagħlaq l-għada. Dak inhar, Mina kitbet lil Swedoc¹⁴ biex tgħarrafha li l-attur kien qalilha li aċċetta li jhallas id-depożitu mitlub u li jimla u jibgħat id-dokumenti mitluba;

Illi fil-11 ta' Marzu, 1997¹⁵, l-attur wieġeb li kien sejjer jibgħat id-depożitu lil Mina u talabha tiċċaralu ma' Swedoc xi diffikultajiet li kellu u, f'każ li ma jingħatax tveġibiet li jogħġbuh, kien ried id-depożitu lura. Mina kitbet minnufih lil Swedoc u l-għada Swedoc bagħtet lil Mina t-tveġibiet tagħha għas-sittax-il mistoqsija li kien għamel l-attur¹⁶. Jidher li t-tveġiba twasslet minnufih lill-attur li aċċetta t-tveġibiet mibgħuta, għaliex dak inhar, fil-11 ta' Marzu, 1997, iffirma ftehim ta' “*non-circumvention and non-disclosure*” ma' Swedoc, li fuq il-ftehim kienet rappreżentata minn Mikael Hallberg¹⁷. L-imħarrek u Damato iffirmaw dak il-ftehim f'isem Mina bħala xhud tal-firma tal-partijiet;

Illi fit-12 ta' Marzu, 1997, Mina ħarġet riċevuta¹⁸ lill-attur għas-somma ta' Lm 6,000 li huwa kien għaddhialha l-jum ta' qabel. Fis-17 ta' Marzu, 1997¹⁹, Swedoc kitbet lil Mina biex tgħarrafha taħt liema kundizzjonijiet kienet sejra tippretendi ħlas, kopja ta' liema ittra ntbagħtet lill-attur li, min-naħa tiegħu, kiteb lil Mina dak inhar²⁰ biex jgħarrafha

¹¹ Dok “AF5”, f'paġġ. 84 sa 91 tal-proċess

¹² Dok «AF14 », f'paġ. 102 tal-proċess

¹³ Dok “AF6”, f'paġ. 92 tal-proċess

¹⁴ Dok “AF7”, f'paġ. 93 tal-proċess

¹⁵ Dokti “A2” u “AF8”, f'paġġ. 39 sa 41 u 94 – 5 tal-proċess

¹⁶ Dok “AF9”, f'paġ. 96 tal-proċess

¹⁷ Dok “A”, f'paġ. 15 tal-proċess

¹⁸ Dokti “J” u “AF13”, f'paġġ. 5 u 100 tal-proċess

¹⁹ Dokti “A3” u “AF10”, f'paġġ. 42 u 97 tal-proċess

²⁰ Dok “AF19”, f'paġ. 128 tal-proċess

li kien laqa' dak it-tagħrif u bagħtilha tagħrif aġġornat ieħor li kien intalab biex titmexxa l-applikazzjoni tiegħu;

Illi fit-18 ta' Marzu, 1997²¹, l-attur intrabat fost rabtiet oħrajn li, b'ħarsien ta' dak li talbet Swedoc fl-ittra tal-jum ta' qabel, kien qiegħed jaqbel li jhallas lil Swedoc għal darba waħda biss is-somma ta' UDS 15,000 bħala waħda li mhix rifondibbli u "*in consideration of the SWEDOC Group directly or indirectly introducing me to any person or persons, company or institution willing to advance such sums as I may receive from time to time*". L-attur iffirma dak id-dokument filwaqt li l-imħarrek f'isem Mina xehed il-firma. B'ittra oħra magħmula dak inhar ukoll u bl-istess mod iffirmata u mixhuda, l-attur ħatar lil Swedoc biex taħdem f'ismu ħalli tikseb il-finanzjament tal-proġett tiegħu tal-Bidnija u li kien jidħol għan-nefġiet kollha li Swedoc kienet tidħol fihom minħabba dak il-proċess. Fl-20 ta' Marzu, 1997, Mina ħarġet riċevuta tal-fattura li Swedoc ħarġet lill-attur fil-25 ta' Frar, 1997, u bagħtet lil Swedoc id-depożitu li kien ħallas l-attur²²;

Illi minħabba li l-attur ma kien ħa l-ebda aħbar, fit-30 ta' Mejju, 1997²³, kien kiteb lil Mina biex jitlobha tgħidlu minnufih x'progress kien sar dwar it-talba tiegħu. Jidher li l-attur baqa' ma ħa l-ebda twegiba la mingħand Swedoc u lanqas mingħand Mina, sakemm fit-8 ta' Awissu, 1997²⁴, Swedoc bagħtu jgħarrfu lil Mina li sa dak inhar ma kienx seħħilhom jiksbu rabta mingħand min kien qiegħed jikkonsidra li jiffinanzja l-proġett tal-attur, u ma kienx jidher li kien hemm wisq tama li dan iseħħ. Wegħdet li tibqa' tipprova sa ma ssib lil min jaċċetta li jiffinanzja l-proġett. B'ittra li l-attur bagħat lil Mina fil-11 ta' Awissu, 1997²⁵, għamilha ċara li ma riedx lil Swedoc tkompli tipprova ssiblu finanzjament u lanqas kien jemmen li qatt ippruvat, u talab lil Mina troddlu lura s-somma ta' USD 15,000 li kien ħallas f'Marzu u li Swedoc tibgħat tiskuża ruħha miegħu għal kif imxiet miegħu;

²¹ Dokti "LMA" u "AF12", f'paġġ. 64 u 99 tal-proċess

²² Dok f'paġ. 103 tal-proċess

²³ Dok "A4", f'paġ. 43 tal-proċess

²⁴ Dok "A5", f'paġ. 44 tal-proċess

²⁵ Dok "A6", f'paġ. 45 tal-proċess

Illi fil-21 ta' Mejju, 1999, l-attur interpalla lill-imħarrekk b'ittra ufficjali biex iroddlu lura l-flus. Billi l-ħlas baqa' ma sarx, fetaħ il-kawża f'Marzu tal-2000;

Illi l-konsiderazzjonijiet ta' dritt li jitnisslu mill-fatti fuq imsemmija juru li l-qafas tal-azzjoni attriċi huwa mibni fuq il-jedd li wieħed jitlob ir-radd lura ta' ħaġa li jkun ta għaliex imħajjar jew imwebbel minn wegħda li ma sseħħx. L-attur jgħid li din il-wegħda kienet waħda qarrieqa fil-konfront tiegħu, billi min għamilha (jew f'isem min saret) ma wettaqhiex minkejja li ma kellu xejn x'izommu milli jwettaqha;

Illi f'dan il-każ il-Qorti semmiet b'ċerta dettal il-mixja kronoloġika tal-fatti, għaliex jidhrilha li dawn jixhtu dawl siewi ħafna fuq it-tifsir tar-rabtiet bejn il-partijiet involuti f'din il-ġrajja sfortunata u wkoll għaliex jagħrfu jagħtu soluzzjoni għall-kwestjoni ewlenija bejn il-partijiet;

Illi jidher li l-attur qiegħed jeżerċita l-azzjoni sussidjarja magħrufa bħala l-*actio de in rem verso* u li illum il-ġurnata tinsab regolata espressament fil-liġi Maltija²⁶. Hija azzjoni mogħtija lil persuna f'dawk il-każijiet fejn ma tistax titressaq la azzjoni *ex contractu*²⁷ jew lanqas dik akwiljana mnissla mill-fatt illeċitu jew saħansitra dik maħsuba għar-radd lura tal-ħlas indebitu²⁸. Din l-azzjoni hija msejġha sussidjarja għaliex ma tistax tinbeda jekk mhux wara li l-attur ikun fittex għalxejn mod ieħor lil min stagħna bi ħsara tiegħu²⁹ jew jekk ma jintweriex li ma kien hemm l-ebda azzjoni li setgħet issir³⁰. Tista' titressaq ukoll fejn jintwera li jkun għalxejn li l-attur l-ewwel jipprova jmexxi kontra d-debitur tiegħu f'każ, per eżempju, li dan ikun falla jew telaq għal kollox mill-ġurisdizzjoni³¹. Din iċ-ċirkostanza tal-aħħar hija rilevanti ħafna għall-każ tal-lum;

²⁶ Artt. 1028A u 1028B tal-Kap 16

²⁷ P.A. 14.12.1966 fil-kawża fl-ismijiet *Grima vs Fava et* (Kollez. Vol: L.ii.487)

²⁸ App. Inf. 26.2.2010 fil-kawża fl-ismijiet *Christopher Desira vs Gasan Enterprises Ltd*

²⁹ P.A. 4.3.1955 fil-kawża fl-ismijiet *Seychell vs Farrugia* (Kollez. Vol: XXXIX.ii.593)

³⁰ P.A. 10.12.1955 fil-kawża fl-ismijiet *Zammit vs Farrugia et* (Kollez. Vol: XXXIX.ii.787)

³¹ P.A. GV 26.4.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Blye Engineering Co. Ltd. vs Stanley Sullivan et*

Illi l-azzjoni hija wkoll, u minhabba dak li għadu kemm ingħad, waħda ekwiativa³². Kemm hu hekk, il-prinċipju li jmexxi din l-għamla ta' azzjoni huwa dak li m'huwiex xieraq li persuna tistgħana bi ħsara ta' ħaddieħor (*nemo licet locupletari cum aliena iactura*)³³. Għalhekk, il-limiti tal-azzjoni huma l-qies tal-vantaġġ li t-terza persuna tkun kisbet minhabba l-ispejjeż minfuqa mill-parti attriċi, u għandha l-mira li terġa' trodd l-ekwilibriju bejn il-patrimonju ta' min ikun stagħna u dak tal-parti li tkun għamlet jew nefqet spejjeż biex dan ikun seħħ³⁴. Billi din l-azzjoni għandha l-għerq tagħha fl-istitut tal-kważi-kuntratt, irid jintwera li l-fatt huwa wieħed leċitu u volontarju u li minnu titnissel obbligazzjoni³⁵, u li l-fatt ma jkunx seħħ kontra l-projbizzjoni espressa tal-parti interessata³⁶;

Illi ingħad ukoll³⁷ li l-elementi li jsejsu l-azzjoni huma (a) li persuna kisbet jew qegħda tikseb vantaġġ jew utilita'³⁸ minhabba li xi ġid ta' ħaddieħor għadda għandha bla ma sar il-ħlas għalih jew b'mod li ma saritx xi ħaġa li kellha ssir u li kienet ir-raġuni għaliex kien ingħata dak il-ġid³⁹; (b) it-tnaqqis mill-ġid tal-parti l-oħra b'titolu lukrattiv; (ċ) ir-rabta bejn it-tnaqqis tal-ġid tal-parti l-waħda u ż-żieda jew benefiċċju tal-parti l-oħra; (d) in-nuqqas ta' raġuni li tiġġustifika l-arrikkiment ta' parti u l-“ftaqir” tal-parti l-oħra u (e) li min laqa' għandu l-ħaġa jew is-servizz stagħna b'dik il-ħaġa jew b'dak is-servizz⁴⁰. Il-Qorti hija tal-fehma li dawn l-elementi japplikaw kollha għal dan il-każ sa grad biżżejjed biex jista' jingħad li l-baži tal-azzjoni attriċi tinsab fondata tassew;

Illi mill-ġabra ta' provi mressqa, jirriżulta li l-imħarrek kien tassew webbel lill-attur biex jikkunsidra li japplika ma' Swedoc biex din tipprovdilu finanzjament għall-proġett ta' bini li huwa kellu ħsieb li jagħmel fuq art tiegħu fil-Bidnija. Din il-ħajra kien rabatha mal-ħidma tiegħu f'Mina li kien

³² Dig. “De Jure Dotium”, fr.6 “Quia bono et aequo conveniat aut lucrari aliquem cum damno alterius, aut damnum sentire per alterius lucrum”

³³ Kumm. 15.9.1989 fil-kawża fl-ismijiet *Mattocks et vs McKeon* (Kollez. Vol: LXXIII.iv.1018)

³⁴ Pescatore – Ruperto *Codice Civile Annotato* (7^a Ediz. 1978) par 2041, pag. 2008

³⁵ Art. 1012 tal-Kap 16

³⁶ Art. 1019 tal-Kap 16

³⁷ Ara, per eżempju, Torrente *Manuale di Diritto Privato* (9^a Edit., 1975) par 387, pag. 634

³⁸ App. Kumm. 5.4.1957 fil-kawża fl-ismijiet *Calleja vs Zammit Tabona* (Kollez. Vol: XLI.i.631)

³⁹ Amos & Walton's *Introduction to French Law* (3rd Edit.), pag. 197

⁴⁰ P.A. 30.11.1955 fil-kawża fl-ismijiet *Parnis vs Vella noe* (Kollez Vol: XXXIX.ii.764)

webbel lill-attur li kienet assoċjata ma' Swedoc. Jidher li l-imħarrek (kemm f'ismu u wkoll bħala rappreżentant ta' Mina) kien għal xi żmien jemmin fi Swedoc b'għajnejh magħluqa. Biżżejjed wieħed iqis dawn is-siltiet mill-ittra li l-imħarrek bagħat lil Swedoc fl-10 ta' Marzu tal-1997 meta kitbilha *"we know our clients and we know you so we are not the least worried about the outcome.... we have full confidence in your Work, your good Selves, and your Company. Once again we appreciate your integrity, and professionalism towards our clients..."*⁴¹. Daqstant ieħor jidher li l-attur kellu fiduċja għamja fl-imħarrek, f'Mina u f'Swedoc meta jgħid *"I am ready, willing and able to cover the US\$ 15,000 fee and carry on with the request for funding. This mainly because we have known each other for a number of years and your honesty and integrity are undoubted. Furthermore, if you are an associate of Messres 'Swedoc' reputation, honesty and integrity applies to them also"*⁴²;

Illi f'dan il-qafas ta' atteġġamenti tal-attur u l-imħarrek, Swedoc kellha xalata. Għalkemm ma tressqux provi diretti, l-Qorti tifhem li Swedoc approfittat ruħha minn din il-fiduċja murija lejha u b'għanaqal ħalqet xenarju kimeriku li ikkonvinċa lill-imħarrek u, aktar, lill-attur biex jemmnu li hija kienet sejra tasal biex issib lil min jiffinanzja l-proġett tal-attur. L-imħarrek jisħaq⁴³ li ma' Swedoc kien ressaq klijenti oħrajn u saħansitra kien għamel negozji fuq proġetti oħrajn, wieħed minnhom fir-Russja⁴⁴. Ma ntwera bl-ebda mod x'kien ir-riżultat ta' dawk in-negozji, u kien fl-interess tal-imħarrek li juri tassew x'kien ġara. Iżda haġa waħda titnissel minn dik ix-xhieda tal-imħarrek, u jġigifieri li jekk kemm-il darba kien diġa' kellu x'jaqsam ma' Swedoc fuq proġetti oħrajn, dan kien jitfa' responsabbilta' akbar fuqu meta jiġi biex jirrakkomandaha mal-klijenti tiegħu f'Malta, u b'mod partikolari mal-attur. Min-naħa l-oħra, Swedoc jidher li kellha pjan ċar li l-ewwel tħajjar lil Mina biex tibda ssibilha investuri potenzjali, imbagħad twiegħed lil Mina ħlasijiet ta' kummissjoni meta jseħħ in-negozju, biex, fl-aħħar, wara li tkun ġabret id-depożiti,

⁴¹ Paġ. 93 tal-proċess

⁴² Dok "A2", f'paġ. 39 tal-proċess

⁴³ Xhieda tiegħu 27.9.2004, f'paġ. 129 tal-proċess

⁴⁴ Dok "AF16", f'paġ. 125 tal-proċess

togħsfor mix-xena jew tfarfar kull responsabbilta', bħalma ġara fil-każ tal-attur. Farsa ħafifa lejn xi siti elettronici taħt isem "Swedoc" (partikularment fejn jissemma "company credibility") jagħtu ħjiel tajjeb tal-metodi tagħha wkoll f'pajjiži oħrajn u x'ġara minnha llum il-ġurnata;

Illi l-istampa li toħroġ hija waħda fejn l-imħarrek (kemm f'ismu u wkoll f'isem Mina) kien rikeb il-karru ta' Swedoc u mhux biss rabat il-fama tiegħu magħha, imma ħareġ għonqu għar-riskji li l-klijenti tiegħu kienu mħajrin jieħdu. Jidher li dan kien ukoll il-każ fir-rigward tal-attur;

Illi waħda mill-eċċezzjonijiet li qajjem l-imħarrek hi li hu ma għandu x'jaqsam xejn mal-pretensjoni tal-attur għaliex ma kienx involut direttament u lanqas ibbenefika mill-ħlas tad-depożitu. Din l-eċċezzjoni ma tantx tista' tintlaqa' malajr. Fl-ewwel lok, l-attur kien beda t-tiftix għall-finanzjament ma' Mina u ma' Saviour Damato u l-imħarrek. Fit-tieni lok, Mina kellha l-ħabta⁴⁵ li kull korrispondenza li Swedoc kienet tibgħatilha dwar il-proġett tal-attur, Mina kienet tibdel il-*letterhead* tal-biċċa l-kbira ta' ittri bħal dawk u tibgħathom kif hekk mibdula lill-attur. B'dan il-mod, l-attur (u kull min seta' kien fil-qagħda tiegħu) kien jemmen li Mina u Swedoc kienu tassew assoċjati u li l-kelma tal-waħda kienet il-fehma tal-oħra. Fit-tieni lok, Swedoc qatt ma ikkomunikat direttament mal-attur f'din il-ġrajja kollha, u jidher li kull darba li mqar l-attur iffirma xi ftehim jew daħal f'xi rabta jew f'kuntratt ma' Swedoc dan sar fizikament fl-uffiċċju ta' Mina u fil-preżenza ta' l-imħarrek u/jew ta' Damato, li kienu jidhru bħala "xhud tal-firem". Hekk ukoll ġara meta Swedoc bagħtet tgħarraf li ma kienx seħħilha ssib finanzjatur tal-proġett tal-attur, u dan minkejja li l-istess attur kien, f'Marzu ta' qabel, ħatarha bħala agent tiegħu biex tkompli tmexxi 'l quddiem il-proċess għall-kisba tal-finanzi għall-proġett. Fit-tielet lok, id-depożitu li l-attur ħallas u li huwa l-mertu ta' din il-kawża, ngħata lil Mina biex jinżamm minnha sakemm hu jawtorizzaha tgħaddih lil Swedoc wara li din tispjega għas-sudisfazzjon kull diffikulta' li huwa qanqal qabel ma jaqtagħha jekk jimxix 'il quddiem. Fir-raba' lok, Mina

⁴⁵ Xhieda tal-imħarrek 13.10.2004, f'paġġ. 135 – 6 tal-proċess

dejjem irriferiet għall-attur bħala l-klijent tagħha f'din il-ġrajja, u jekk dan huwa l-każ ma jistax jingħad li hija ma kellha x'taqsam xejn mal-kwestjoni. Sinjifikatament, fil-ħames lok, l-imħarrek innifsu xehed li “bdejna niġġieldu għall-flus lura”⁴⁶, u dan b'riferenza għalih bħala rappreżentant ta' Mina f'isem l-attur. Li kieku kien minnu li wieħed ma kellux x'jaqşam mal-kwestjoni, f'it li xejn jagħmel sens li mbagħad jistqarr li kien beda jiġġieled għal xi ħaġa li ma kinitx tirrigwardah;

Illi minn din il-ġabra ta' ċirkostanzi kollha, l-Qorti tasal għall-fehma li l-imħarrek *proprio* u *nomine* kien ħa r-rwol ta' intermedjarju bejn l-attur u Swedoc b'mod li nissel obligazzjoni fiduċjarja lejn l-attur kif maħsuba fl-artikolu 1124A(1)(a) tal-Kodiċi Ċivili. Obligazzjoni bħal din taf titnissel kemm bis-saħħa ta' kuntratt, iżda wkoll minn kważi-kuntratt, bis-saħħa tal-liġi, minn *trust* jew saħansitra mill-assunzjoni ta' kariga jew mill-imġiba ta' persuna li tindaħal fit-tmexxija ta' ħwejjeġ persuna oħra. Jekk dan huwa tassew il-każ, allura kienu jaqgħu fuq l-imħarrek, fiż-żewġ kwalitajiet premissi, d-dmirijiet li l-istess liġi tippreskrivi⁴⁷, fosthom u mhux l-anqas dak li jwettaq dmirijietu bl-akbar *bona fide* u li jeżerċita l-għaqqal ta' missier tajjeb tal-familja;

Illi l-effett ta' xi nuqqas fit-twettiq ta' xi dmir bħal dak iwassal lill-persuna li tkun marbuta b'rabta fiduċjarja bħal dik li tagħmel tajjeb lill-persuna li tkun hekk fdatha⁴⁸, u dan bla ħsara għal kull rimedju ieħor skond il-liġi⁴⁹;

Illi fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet kollha u tal-kostatazzjonijiet fattwali proċesswali li l-Qorti għamlet f'it aktar qabel, joħroġ li l-imħarrek *proprio* u *nomine* huwa l-kontradittur legittimu tal-pretensjoni tal-attur u f'dik il-kwalita' jrid jagħmel tajjeb għaliha;

Illi għalhekk, il-Qorti ssib li t-tieni eċċezzjoni tal-imħarrekin m'hijiex tajba u sejra tiċħadha;

⁴⁶ Xhieda tiegħu 28.6.2004, f'pag. 122 tal-proċess

⁴⁷ Art. 1124A(4) tal-Kap 16

⁴⁸ Art. 1124A(6) tal-Kap 16

⁴⁹ Art. 1124A(5) tal-Kap 16

Illi minhabba tali rabta bejn l-imharrkin, il-Qorti tasal għall-fehma li l-ġrajja li sab ma' wiċċu l-attur toħloq obligazzjoni solidali favur tiegħu. Issib ukoll li l-imharrek *proprio* u *nomine* ma ta l-ebda raġuni tajba għaliex m'għandux jitqies responsabbli għaċ-ċirkostanzi li l-attur sab ruħu fihom. Daqstant ieħor hija konvinta li l-wegħda tal-finanzjament li l-attur ingħata ma seħhitx mhux bi htija tal-attur jew minhabba li naqas milli jwettaq xi haġa li Mina jew Swedoc talbu minnu. Ladarba l-attur wettaq il-parti tiegħu, kienet ir-responsabbilta' tal-imharrkin li jharsu lill-klijent tagħhom minn kull ħsara. Għalhekk, flimkien mal-fatt li l-obbligazzjoni ewlenija kienet waħda ta' natura kummerċjali, il-Qorti ssib ukoll li, b'applikazzjoni tad-dispożizzjonijiet tal-artikolu 115(1) tal-Kodiċi tal-Kummerċ, r-rabta li kien hemm bejn l-imharrek u d-Ditta mharrka lejn l-attur kienet waħda *in solidum*. Għalhekk, fil-qies li sejra tiegħu għar-rimedju mitlub mill-attur, il-Qorti qegħda tapplika wkoll id-dispożizzjonijiet tal-artikoli 1095, 1096 u 1102(1) tal-Kodiċi Ċivili;

Illi l-imharrkin kienu qanqlu l-kwestjoni tas-sejha fil-kawża wkoll ta' Savior Amato, s-sieheb l-ieħor tal-imharrek f'Mina Investments. Il-Qorti jidhrilha li, fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet li saru, il-ġudizzju kif inhu huwa sħiħ u ma jżdid xejn li kieku Damato ddaħhal ukoll fil-kawża. Jekk kemm-il darba l-imharrek jidhirlu li f'dak li ġara kien hemm xi nuqqas min-naħa ta' Damato, din il-Qorti m'hijiex sejra tneħħilu l-jedd li jfittex ir-rimedju li jidhirlu xieraq kontrih f'sedi u bi proċedura oħra;

Illi għal dawn ir-raġunijiet, it-tielet eċċezzjoni m'hijiex sejra tintlaqa';

Illi l-ammont ta' flus li l-attur irid li jintraddulu lura huwa dokumentat kif imiss, u mistqarr mill-imharrkin ukoll b'dokument. Il-Qorti ma għandhiex dubju li dawn tħallsu lill-imharrkin. Fuq kollox, ma tressqet l-ebda prova kuntrarja tajba biex ixxejjen tali fehma jew tali fatt. Id-diffikulta' li tinħalaq u li dwarha l-imharrkin ressqu eċċezzjoni partikolari hi minhabba l-fatt li l-imharrkin ma żammewx għandhom il-flus tad-depożitu, kif jallega l-attur fl-ewwel talba tiegħu;

Illi b'din l-eċċezzjoni, l-imħarrkin jimplikaw li huma ma stagħnew bl-ebda mod bi ħsara tal-attur għaliex kienet biss Swedoc li marret tajjeb billi gābret ir-*retainer* u zammitu għandha bla ma wettqet dak li għalih kienet tħallset dak ir-*retainer*. Biex issaħħu din l-eċċezzjoni, l-imħarrkin ressqu żewġ linji ta' difiża. L-ewwel waħda hi li bejnhom u Swedoc ma kienx hemm rabta, iżda Mina kienet biss “*associate*” tal-oħra billi jaħdmu flimkien bla rabta⁵⁰. It-tieni difiża hi li meta l-attur baġhat id-depożitu lil Swedoc, kien intrabat li jaf li dak il-ħlas ma kienx rifondibbli u għalhekk jonqos element essenzjali fl-azzjoni tiegħu;

Illi l-Qorti jidhrilha li għalkemm bejn Mina u Swedoc ma kienx hemm għaqda formali, l-imġiba ta' Mina kienet tagħmilha l-id estiża tal-oħra fir-rapporti li Mina kellha ma' klijenti tagħha f'Malta. B'dan il-mod, Mina kienet daqslikieku aġenzija ta' Swedoc u b'hekk sussidjarja tagħha f'Malta. Fil-fehma tal-Qorti, meta Mina kienet awtorizzata mill-attur biex tgħaddi d-depożitu lil Swedoc, dan nissel transazzjoni “interna” bejn dawk iż-żewġ ditti u Mina ma tistax tgħid li ma kenitx taf għal liema raġuni kienet għaddiethom lil Swedoc;

Illi dwar it-tieni argument, għalkemm huwa minnu li l-attur iffirma dikjarazzjoni li d-depożitu ta' USD 15,000 ma kienx rifondibbli, dan kien ikun jorbtu li kieku Swedoc imxiet b'bona fidi. Fil-każ li għandha quddiemha l-Qorti illum, jidher li seħħ ingann bi ħsara tiegħu billi Swedoc nisġet xenarju efimeru li, ladarba l-attur waqa' fin-nassa tiegħu, żvinta fix-xejn. Il-Qorti tqis li dik ir-rabta li daħal għaliha l-attur kienet kundizzjonata bil-fehma li n-negozju kien wieħed ġenwin, imqar jekk ma jirnexxi. F'dan il-każ hemm elementi qawwija li jikkonvinċu lill-Qorti li Swedoc kellha ħsieb wieħed u, fil-każ tal-attur, seħħilha tiksbu b'xejn fuq platt. Minħabba li Mina kellha l-obbligu lejn l-attur billi tara li l-interessi tiegħu ma jgarrbux ħsara u li l-persuna li laqqgħetu magħha tidhol għall-wegħda tagħha b'impenn ta' veru, jiġi li Mina ma tistax tistaħba wara l-iskuża tal-

---

⁵⁰ Xhieda tal-imħarrek 28.6.2004, f'pag. 116 tal-process

Kopja Informali ta' Sentenza

irrevokabilita' tad-depożitu biex twaqqqa' t-talba legittima tal-attur li safa vittma ta' għamil frawdolenti;

Illi għalhekk, lanqas ir-raba' eċċezzjoni ma tiswa u m'hijiex sejra tintlaqa';

Illi l-attur qiegħed iressaq ukoll talba għall-ħlas ta' danni minħabba f'dak li għalu. Jidher li l-attur ftit li xejn baqa' jisħaq fuq dawn it-talbiet. Kemm hu hekk, la ressaq provi biex isostni fiex kienu jikkonsistu tali danni u lanqas biss għamel l-iċken aċċenn għalihom fis-sottomissjonijiet tiegħu;

Illi fid-dawl ta' dan kollu, jidher li t-talbiet attriċi safejn marbutin mat-talba għas-sejbien ta' ħtija u l-likwidazzjoni tad-danni m'humix sostnuti;

Illi għalhekk is-seba' eċċezzjoni hija mistħoqqa u sejra tintlaqa';

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċidi l-kawża billi:

Filwaqt li **tiċhad it-tieni, t-tielet, ir-raba', il-ħames u s-sitt eċċezzjonijiet tal-imħarrkin** billi la jirriżultaw mistħoqqa u lanqas ippruvati;

Tilqa' l-ewwel talba attriċi u tiddikjara li l-imħarrekk, fil-kwalitajiet tiegħu fuq imsemmija jrid irodd lura s-somma ta' tlettax-il elf disa' mija u sitta u sebgħin euro u erbgħa u għoxrin centezmi (€ 13,976.24), rappreżentanti l-import ta' somma mgħoddija lilu f'somma ekwivalenti f'denominazzjoni ta' Dollaru Amerika bħala "*non negotiable retainer*" biex jitkompli l-proċess ta' kisba ta' finanzjament li l-attur kien jeħtiegħ għal proġett ta' żvilupp fuq art tiegħu fil-Bidnija, liema finanzjament baqa' ma nkisibx, u tikkundanna lill-imħarrkin flimkien u solidalment bejniethom li jħallsu lill-attur l-imsemmija somma, bl-imgħax legali b'seħħ mit-8 ta' Awissu, 1997, sal-jum tal-ħlas effettiv;

Kopja Informali ta' Sentenza

Tilqa' s-seba' eċċezzjoni u b'hekk **tiċhad it-tieni, t-tielet u r-raba' talbiet attriċi** billi l-attur naqas li jressaq provi ta' xi dannu mgarrab;

Tordna li, bi tħaddim tal-artikolu 223(3) tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta, l-**ispejjeż tal-kawża** jitħallsu kwantu għal kwart ($1/4$) mill-attur u t-tliet kwarti ($3/4$) l-oħrajn mill-imħarrkin flimkien u solidalment bejniethom.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----